

Diamantstein Zsuzsa

A kép rólam készült körülbelül hároméves koromban, 1925 júliusában, Marosvásárhelyen a Weintraub és Fosztó Juliska műtermében, erre emlékszem. Úgy tudom, hogy a Weintraub műterme egészen a deportálásig létezett Marosvásárhelyen. Ez a Weintraub zsidó volt, de Fosztó Juliska nem, aztán külön voltak, úgy emlékszem, a végén. Itt úgy néz ki, hogy együtt voltak még. Lehet, hogy egy születésnap alkalmából készült, júniusban születtem, vagy azért, mert akarták, hogy ezt a gyönyörű pizsamát megörökítsék. Ez egy pizsama volt, világoskék, fehér prémmel. Így

emlékszem talán a darabokra, vagy lehet, hogy a [családi] meséből? Már nem tudom, de azt tudom, hogy ez világoskék bársony volt. Én a négy elemi a zsidó iskolában végeztem, ami a Horea utcában volt, ahol most a négyes számú iskola van. Hat osztálya volt, én négyet végeztem. Általában akik tovább akartak tanulni, négy osztályt végeztek, és úgy kerültek át a helyi líceumba vagy a felsőbb iskolába. Aki nem volt elég módos, az elvégezte csak a hat osztályt, de ez nem volt kötelező, négy osztály volt a kötelező. Nagyszerű iskola volt. Olyan tanítónk volt, Radó Ferencnek hívták, amilyen kevés van a mai világban. Radó bácsi egy kiváló ember volt, remekül tudott foglalkozni a gyerekekkel, volt türelme, amit csak kérdeztünk, mindenről tudott nekünk mesélni. Én nagyon szerettem őt. Mindig mondtam, hogy amit tudok, azt tőle tudom. Az igazgató, Moskovits Jenő [Deutsch Éva édesapja, a Centropa készített interjút Deutsch Évával. -- A szerk.] végtelenül rendes, áldott jó ember volt, de ő egy másik osztályt tanított. Minket Radó Ferenc vitt végig a négy elemi. Az iskolában, az elemiben is és a líceumban is, románul tanultunk, de a vallást rendszeresen héberül tanultuk. A héber betűket az imakönyvből tanultuk meg olvasni, és általában a vallási dolgokat, a Bibliáról -- mindent Radó bácsitól tanultunk meg ott vallásórán. Miután befejeztem a négy osztályt, és a líceumban voltam már, vasárnaponként elmentem Radó bácsihoz, hogy beszélgessek vele. Nagyon szép ünnepeket szoktak tartani a zsidó iskolában. A nagyobb előadásokat a Zsidó Kultúrházban tartottuk, de évközben voltak önképzőkörök, amit a zsidó iskolában tartottak: felolvastak verseket vagy humoros dolgokat. Radó bácsi és egy másik tanítónő, aki szegény nem jött vissza a deportálásból [Mint a Deutsch Évával készült interjúból megtudhatjuk, Radó Ferenc is és Moskovits Jenő is a deportálás során halt meg. -- A szerk.], Rosenfeld Böske, összeállítottak egyszer egy purimi mesét, szép előadás volt. Gyerekek adták elő: az egyik osztálytársam volt az Eszter királynő, egy nagyon szép lány, Citrom Évának hívták (ő később nem mert hazajönni a deportálásból, mert nem viselkedett ott rendszeren), az egyik fiú osztálytársam volt a Hámán, akkor volt egy Mordeháj és egy másik osztálytársam Ahasvérus. Az volt a mese, hogy Ahasvérus meg akart nőszülni, és vittek oda különböző lányokat, egy beduin, egy török és egy zsidó lányt, és ő a zsidó lányt választotta. Hát én is az egyik lány voltam, valakitől kaptam kölcsön egy olyan elegáns török toalettet, hogy mindenki azt mondta, miért nem választott engem a zsidó lány helyett, mert olyan gyönyörű ruhám volt? A Zsidó Kultúrházban nagyon szép bálók és előadások voltak. [A volt Progres mozi épületéről van szó a mai Tipografiei, Nyomda utca 4. szám alatt. 1928-ban épült a zsidó hitközség támogatásával, művelődési célokra. Számos ünnepély, irodalmi, hitközségi összejövetel színhelye volt. Színpadán előadást tartott a iasi-i és a vilnai jiddis színház is. Az épületben az 1930-as évektől filmszínház is működött. -- A szerk.] Egyszer egy nagyszerű előadás volt, a Maeterlinck-féle ?A kék madár?-t adta elő a zsidó elemi. [Maurice Maeterlinck (1862--1949) Nobel- díjas (1911) belga drámaíró, álomszerű, szimbolikus színdarabokat írt. Az említett mű mesejáték 6 színben. -- A szerk.] ?A kék madár?- előadásban az egész iskola részt vett, ének nem volt, de voltak kisebb táncok. Mivel a mese maga több részből állt, az iskola nem tudta előadni az összes jelenetet. A történet az volt, hogy két gyerek keresi a kék madarat, és különböző helyekre mennek, és akkor ezeket a különböző helyeket narrátorok mondták el, így összekötötték az egészet. Én nem voltam egy nagy szereplős, de ebben az esetben engem is kiválasztottak, én voltam az egyik narrátor, a másokra emlékszem, hogy Mestitz András volt [Scheiner Júlia (szül. Mestitz) öccse], aki egy osztállyal fennebb járt. Az előadás betanításához az egész iskola tanári kara segített. Az egész egy nagyon szép, komoly előadás volt, a szülők voltak a közönség.